

Šiame numeryje:

Poezija prie bendro stalo: K. Grigaitytės ir Č. Grincevičiaus žodis.

Mokslas ir religijos santykių klausimas šiandien.

Mokslas ir tautiškumo vertybių akistatoj: dr. Pr. Zundės kalba simpoziumą atidarant.

Bernardo Brazdžionio eilėraščiai.

Mokslas ir tauta mūsų istorijoje: dr. J. Girniaus simpozinės paskaitos santrauka.

PLB pirm. Vytauto Kamanto žodis simpoziumą uždarančiam.

Kai dangus priartėja prie žemės: Krėvės „Raganius“ simpoziumo scenoje.

Istorijos sesija simpoziume.

Cz. Miloszo ir T. Venclovos vilnietiško dialogo knyga Lenkijoje.

Dar apie PEN rezoliuciją Pabaltijo klausimu.

Kertinė Parastė

Ir poezija prie bendro stalo

Laureatės Kotrynos Grigaitytės žodis Mokslas ir Kūrybos simpoziume, Chicagoje, š.m. lapkričio 27 d. Lietuvių rašytojų draugijos 1980 metų premijos įteikimo iškilmėje.

Didžiai gerbiame ir mieli šios šventės dalyviai,

Prieš 18 metų atvykau į Chicago atšvesti Maironio Metų užbaigos, kur man buvo įteikta „Draugo“ poezijos konkurso premija už poezijos rinkinį „Rudens sapnai“.

Niekad nepamiršiu, kaip labai šiltai buvau tada čikagietį sutikta. Už tai esu giliai dėkinga iki šios dienos.

Šį kartą atsiradau čia ir vėl netuščiomis. Atvežiau jums, mieli bilčiuliai, paskutinį savo rinkinį „Marių vėjui skambant“.

Pasaulinį pasauktieji nė vienas nenorim išnykti be pėdsakų. Vieniems tai sekasi lengviau, kitiems sunkiau. Žemės trauka, matyt, taip yra paveikusi žmogų, kad jis ir po mirties nori būti joje gyvas. Viešpaties apdalinti tuo ar kitu talentu, eina šios žemės takais, neįdamesi ir tam tikrą pareigą — skleisti gautą šviesą kitiems. Kartais kūryba yra kentėjimas, o kartais palaima. Kurdamas atitrūksti nuo kasdienybės, pasineri į savius pasaulius. Ten esi vienas, bet ne vienišas. Deja, iš tų pasaulių mus vėl paršaukia diena kasdieninė, kur neretai laukia daugiau ar mažiau kietas gyvenimas. Gyvenimas, kuris priklauso ne vien kūrėjui, bet žmogui apskritai.

Savo kūrybine patirtimi kūrėjas siekia susiliesti su skaitytoju per grožį, neretai ir meilę. Jis atveria skaitytojui savo pasaulį ir atiduoda tai, ką labiausiai brangina. Kodėl menininkas kūrė, tiksliai apibūdinti neįmanoma. Galbūt todėl, kad jis negali nekurti. Jis šaukia, kad būtų išgirstas, kad jo darbai, jo vardas išliktų ateinančioms kartoms, kaip šakny, maitinančios laukiančių žydėjimo medį.

Nusiskundžiama, kad vis mažiau berodoma dėmesio lietuviškai knygai, kad nere-

tai užgožia ją materialinės vertybės. Žinoma, tai liūdnas reiškinys. Bet ir išdegusių plotuos kartais subanguoja vėsi žaluma. Nenuleiskime rankų. Yra profesorių, kurie skaito paskaitą ir vienam studentui. Pagarba abiem!

Plunksna galinga. Prisiminimai Donelaičių ir tuos, kurie vėliau įsikūnijo Basanavičiaus „Aušroj“ ir Kudirkos „Varpe“. Po jų gretos gausėjo iki pilnutelio sužydėjimo Nepriklausomos Lietuvos metais. Istorijos kelias nepabaigiamas. Atsiverskim jos lapus. Iš ten prabils tėvynė: dramatiška, herojiška, kentianti. Nepažindamas medžio, iš kurio esi išaugęs, ir šakos, ant kurios sėdi, gali greitai palūžti, arba įkristi į svetimą krepšį.

Myliu savo kalbą, šimtmečiais motylių prie ratelio išaugotą. Myliu savo knygą, laisvės praradimą, trėmimais ir kraujo kaina apmokėtą. Gyvas tautos žodis nežus.

Literatūra — menas, sutikime, yra laisvi. Laisvame krašte laisvai kurti yra laimė. Bet, mano įsitikinimu, tatau neatpalaiduoja ir nuo tam tikros atsakomybės Dievui ir žmonijai. Talentas yra dovana. Darbas — jo vaisiai. Tokio darbo vainikavimą mes visi, kaip viena šeima, šiandien išgyvenam. Kai padangė apsilbausia debesimis, ne vienas iš mūsų traukiamės į save iš mus supančios aplinkos. Tada labai reikalinga properša, kad sužerėjęs spindulys nužertų debesį, gražintų mus į pirmąją būty. Šiandien taip ir įvyko: džiaugsmu pulsuoja širdis. Norėtum prateisti šią valandą už nubrėžtos ribos.

Literatūrinės premijos lyg ir primena jūros potvynius ir atoslūgius. Tie atoslūgiai gal tęstųsi per ilgai, jei premijos (Nukelta į 2 psl.)

Mokslų ir religijos santykių klausimas šiandien

KUN. VYT. BAGDANAVIČIUS, MIC

Galima sakyti, kad Galileo (1564-1642) yra modernaus mokslo, tiek teorinio, tiek praktinio, kūrėjas. Daug kam atrodo, kad Galileo yra kartu pradininkas ir konfliktas tarp religijos ir mokslo. Tačiau, giliau pažvelgus į Galileo konfliktą, paaiškėja, kad čia būta konflikto tarp mokslo ir mokslo. Galileo išėjo prieš per griežtą aristotelinės fizikos sampratą (Ludovico Geymonat, *Filosofia y filosofia de la ciencia*, cit. iš ispaniško vertimo padaryto Manuel Sacristan, 154 psl.). Bažnyčios organai į šį konfliktą pateko tuo būdu, kad jie atstovavo aristotelinei fizikai ir ptolomeijinei astronomijai. Bažnyčios atstovai, priešindami Galileiui, atstovavo ne krikščionybėi, bet tuo metu galiojančių mokslų požiūriui. Jų klaida buvo dvejopa, visų pirma, jie Bažnyčios vardu gynė ne religinę tiesą ir antra, jie gynė tokią mokslinę tiesą, kuri ilgainiui pasirodė tiesa netaikytina.

Jeigu Galileo atveju konfliktas tarp mokslo ir religijos, iš esmės žiūrint, neišvengiamas, tai kito tikslųjų mokslų filosofo būtent Auguste Comte (1798-1857) atveju šis konfliktas pasirodė labai realiai. A. Comte, moderniosis scientizmas filosofijos kūrėjas tik griežtiesiems mokslams pripažino tiesos monopolį, o į religiją žiūrėjo, kaip į pažangą, kilusią iš burtininkystės, bet kuri dabar yra taip pat atgyvenusi ir savo vietą užleidusi mokslams. Tai yra plačiai paplitęs Comte trijų kultūros stadijų mokslas: burtininkystės, religijos ir tikslųjų mokslų.

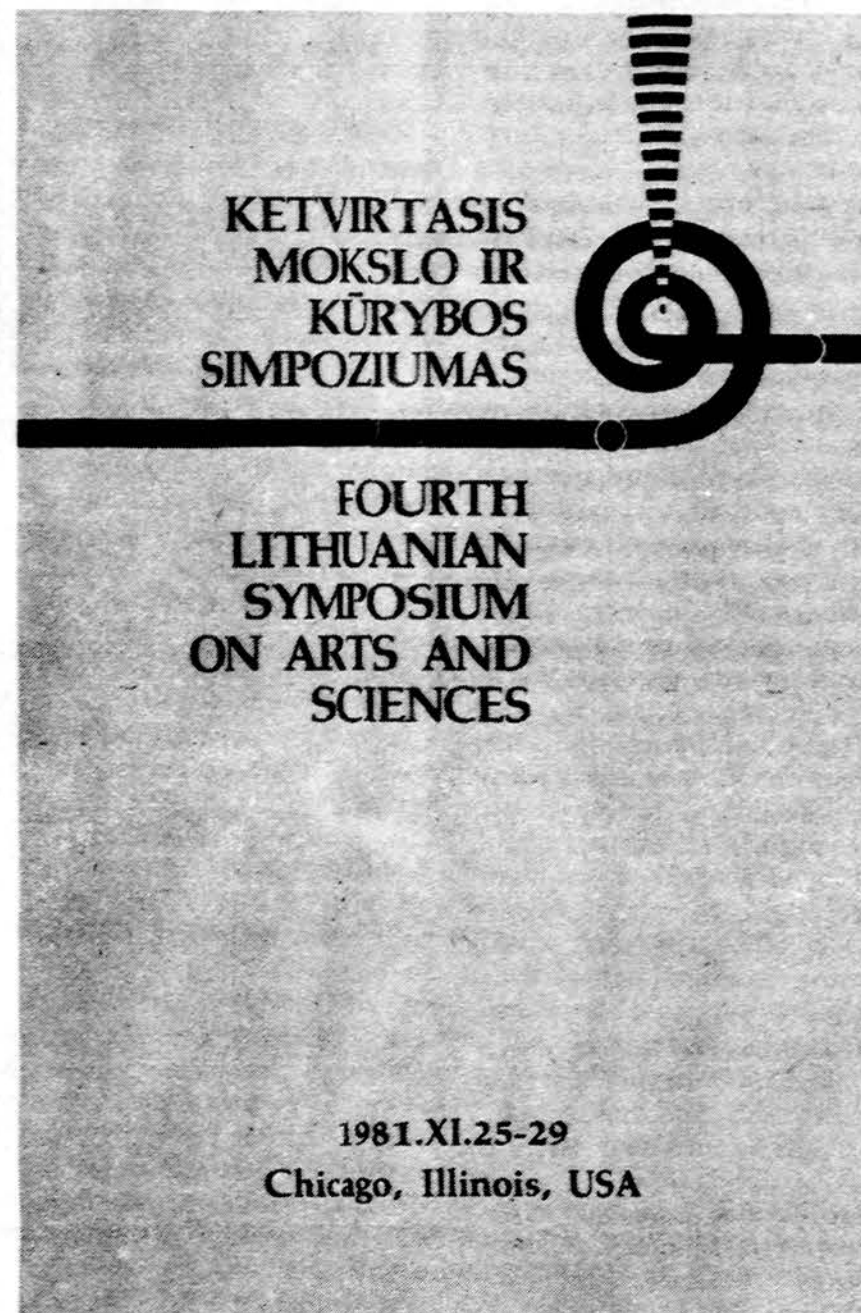
Šios galvosenos ir jos populiarizacijos įtakoje paplito pažiūra, kad tik tikslieji mokslai gali kalbėti tiesos vardu. Kiekviena pažiūra, kuri

nėra patikrinama stebėjimo, eksperimentavimo ir skaičiavimo metodais, pradėta nelaikyti patikimu dalyku. Tai galioja net filosofiniuose moksluose iki šios dienos. (Pal. Fredrick Caplestone, S.J. *Contemporary Philosophy*, Newman Press, 1956 m. 40 psl. Ir to paties autoriaus Aquinas, Pelican Books, 1979, 53 psl.).

Esant šitokiai būklei, tikėjimo ir mokslų klausimas įgyja didelio aktualumo. Kaip mums tenka žiūrėti į susidariusią būklę? Ar tikslieji mokslai turi pasakyti paskutinį žodį visuose žmogų lietančiuose klausimuose, taigi ir religiniuose? Ir iš kitos pusės, ar religija turi vaidmenį mokslinėse metodikos klausimuose? Ar religija ir mokslas yra tokios sritys, kurios visiškai viena su kita nesusisieikia?

Norint susigaudyti šiuose klausimuose, verta nukreipti savo dėmesį į pačias pirmines sąvokas, kuriomis veikia tikslieji mokslai ir religija. Iš jų sugretinimo mums paaiškės, su kokiomis skirtingomis sritimis turime reikalo.

Taip štai pagrindinės tikslųjų mokslų sąvokos yra: vienetas, taškas, tiesioji linija, plokštuma, kampas, trikampis, kvadratas, greitis, traukos jėga ir panašios. Tikslieji mokslai, analizuodami šias sąvokas, yra pasiekę tokių aukštumų ir įžvelgę tokių subtilių santykių ir jų veikimo dėsnių, kad tai įgalino techninius mokslus sukurti reliatyvų naujų dalykų, kaip jėgos išgavimas iš karščio, pakeitimas traukos jėgų skraidant, atrandant ir panaudojant jėgas, kurios išoriškai yra nepastebimos, kaip radijas; atrandant naujų jėgų, skaldant medžiagą ir panašiai. Tačiau visa ši veikla remiasi aukščiau minėtomis sąvokomis, jas, jei taip galima išsi-

Simpoziumo programinio, biografinio ir paskaitų sumarinio leidinio viršelį. Leidinį redagavo Juozas Rimkevičius. Stambaus formato, daugiau kaip 450 psl. knyga, kruopščiai parengta ir gražiai atspausdinta, turi išliekamąsias vertes, kaip lietuvių šiandieninės išsilavinimo mokslo darbo ir kultūrinės veiklos veidrodį bei dokumentaciją.

reikšti, sudvasinant, suteorinant.

Jeigu mes dabar nukreiptume savo žvilgsnį į sąvokas, kuriomis veikia religija, mes pastebėtume skirtingą vaizdą. Čia prieš mūsų akis iškiltų tokios sąvokos, kaip: asmuo, būtis, meilė, gėris, teisingumas, palankumas kitam, prasmė, tikslas, santykiavimas, amžinybė, kūrimas iš nieko, visuotinė prieštastis, žmonijos gelbėjimas (arba

išganymas) ir panašios.

Su šiomis sąvokomis religijos mokslai veikia kitokiu būdu, negu tikslieji mokslai. Jei tikslieji mokslai stengiasi gilintis į sąvokų esmę, labiau atskleidžiant nuo to, kas nėra joms vienu ar kitu atžvilgiu esmingo, tai religijos mokslai savo sąvokas ne tiek siaurina, kiek pratęsia. Jeigu čia kalbama apie būty, tai ja suprantama ne vien čia esanti ir požiūris patiriamas dalykus, bet ir tokią būty, kuri dabar mums gali būti nematoma ir kuri gali būti ir be pradžios ir be pabaigos. Jei religijoje kalbama apie asmenį, tai šia sąvoka suprantama ir tokia savarankiška būtybė, kuri gali būti be kūno. Jei čia kalbama apie tikslą, tai jis pratęsiamas iki to, kad galėtų reikšti ne tik paprastą naudą, bet ir anapus šios tikrovės išeinantį gerumą. Kai religijoje kalbama apie jėgas, tai joms suprantama ne vien čia tiksliai išmatuojamos prieštasties jėgos, bet ir tos jėgos, kurios išsina anapus patirtinės tikrovės ir įeina į anapus šios tikrovės esančią sritį. Šis sąvokų analizavimo metodas vadinasi panašumo metodu, arba, kaip įprasta tarptautinėje terminijoje vadinti, analoginis metodas.

Kai turime prieš akis šiuos mokslų ir religijos sąvokų skirtumus ir jų analizavimo skirtumus, išsyk pasidaro aišku, kad mes čia turime reikalo su labai skirtingomis žmogaus reiškimosi sferomis.

Pagrindinė išvada, kuri tuo jau sektų iš šios apžvalgos ir būtų ne kuri kita, kaip ta, kad šios sritys turi reikštis visiškai autonomiškai viena nuo

kitos. Šitokia išvada teoriškai yra labai teisinga, tačiau praktiškai yra reikalinga tolimojo nagrinėjimo. Mat tikintis žmogus ir tikslųjų mokslų žmogus yra tas pat žmogus. Ir ką jis veikia vienoje srityje, tai atsiliepia kitoje.

Norint toliau aiškintis mokslų ir religijos santykius, verta yra atkreipti dėmesį į šių abiejų sričių ribotumą. O ribas turi abi šios žinijos sritys. Pradėkime nuo teologinės srities. Jos sąvokos yra kilusios iš patirtinės tikrovės, tačiau su jomis teologas pereina į antgamtinę sritį. Tas perejimas turi pavojų. Atkreipime dėmesį į du priešingus pavojus. Vienas pavojus yra, kad šios sąvokos antgamtinę tikrovę gali per daug realinti ir tuo būdu iškreipti. O kitas pavojus yra tas, kad tos sąvokos apie antgamtinę tikrovę gali nieko nepasakyti.

Paimkime pavyzdžiui tėvo ar prieštasties sąvokas, kurias mes priskiriame Dievui. Būtų per siauras Dievo supratimas, jeigu jas priskirtume neatitrauktas nuo kai kurių žemiškų prieštastingumų ir tėviškumo apraiškų. Dievą tinka vadinti prieštastimi ir tėvu, bet be medžiaginio prieštasties rigorizmo ir be tėviško antromorfizmo. Iš kitos pusės, nebūtų teisingas teologinis mąstymas, jei mes žemiškas sąvokas reikšti antgamtinėms realybėms imtume tik kaip metaforas. Jos čia yra imamos kaip realios sąvokos, savo esme išreiškiančios antgamtinę realybę turinį. Prieštastingumas ir tėviškumas Dieve yra daugiau negu palyginimas.

Kalbant apie religinio mąstymo sunkenybę, tenka įjungti religinio pažinimo problematiką. Kitaip sakant, tai yra antgamtinio pažinimo klausimas. Krikščioniška religija nežiūri į žmogų, kaip į būtybę aklinai uždarytą žemiškoje tikrovėje. Ji principiškai pripažįsta galimybę, kad Dievas gali kalbėti žmogui, kad žmogus tą kalbą gali suprasti ir kad faktiškai toks pokalbis yra įvykęs, kurį vadiname apreiškimo vardu. Bet ir čia susitinkame su realiu pavojumi dieviškų apreiškimų palaikyti tai, kas iš tikro nėra dieviškas apreiškimas.

Nepaisant žemiškų sąvokų trūkumų, neturime galimybės religiniame mąstyme religines vertybes aptarti kitaip, negu šios tikrovės sąvokomis. Religininkas, nekreipdamas dėmesio į šiuos abu pavojus, gali savo mąstyme pasidaryti arba per daug daiktiskai tikslus ir dėl to siauras, arba per daug atitrauktas ir dėl to nerealias.

Dabar pažiūrėkime, kokius pavojus sutinka savo mokslinėje veikloje tikslųjų mokslų žmogus. Jo veikla neturi reikalo išeiti į antgamtinę sritį. Jis su savo analize pasilieka tokių sąvokų ribose, kaip vienetas, jų eilė, jų santykiai, plokštuma, greitis ir t.t. Tačiau giliai analizuodamas tas sąvokas ir įžvelgdamas jų esmę, tikslųjų mokslų žmo-

Jono Kelečiaus parengtas ir režisuotas Vinco Krėvės „Raganius“ spektaklis Mokslo ir Kūrybos simpoziumo dienomis (lapkr. 27) Jaunimo centro scenoje, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: Jonas Kelečius (Gugis), Raimundas Korzonas (Sv. Mikalojus) ir Arnoldas Alekna (Sv. Petras). Nuotr. J. Kuprio.

Kertinè paraštè

Kurų (Kauno arkivyskupijos) bažnyčia 1961 m. (iš "Lietuvos bažnyčių" III tomo).

Mokslas ir tauta mūsų istorijoje

Ketvirtąjį Mokslo ir Kūrybos simpoziumo atidaromajam posėdyje lapkričio 26 d. Chicagoje dr. Juozas Girniaus skaitė paskaitas minčių santrauka

Lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziumas lapkričio 26 - 29 d. Jau-nimo, Čikagoje, buvo mūsų kultūros triumfas. Tiek daug jaunų mokslo pajėgų suvieto skaidria intelektualine šviesa, iš-ryškino lietuvių veržlumą įvairiose mokslo ir kūrybos srityse. Turėjome mokslininkų ne vien iš Amerikos, bet ir iš Europos bei Australijos.

Dr. Juozas Girniaus savo įžan-ginėje paskaitoje, lapkričio 26 d. nagrinėjo temą: mokslas ir tauta mūsų istorijoje. Jis pabrėžė, kad mokslas yra viena kūrybos sritis — intelektualinė. Mokslas — kūrybiška veikla, bet ji ribojasi paži-nimu to, kas yra, o kūryba — pra-turtina pasaulį naujais. Graikiškoji simpoziumo prasmė — pokylis. Tai ir bus intelektualinės ir kitokių kūrybos pokylis.

Pertvėkęs mokslo aprašikas amžių šlyktyje, prelegentas pažy-mėjo, kad ištisus šimtmečius mokslas siejosi su filosofija, kuri mokslą globojo, bet ir gožė. Fizika, chemija, biologija — pirmieji mokslai, išsiskyrę iš filosofijos priklausomybės. Mokslinis tyrimas atskleidžia naujus faktus, o filosofija gilina ir pagrindina tiesas, kurios nekinta, ir rindos nepasensta. Moksle pažanga daroma bendradarbiaujant, filo-sofijai lemia pavienio įžvalgu-mas. Mokslo tiesos nepriklauso nuo mūsų, jos tereikalauja pri-ėmimo, ne apsisprendimo, kaip filosofijoje, kur mąstymas yra asmeniškas, priklausęs nuo apsi-sprendimo.

Mokslo mums teikia pasaulė-vaizdį, o filosofija — kuria pasaulė-žiūrą. Mūsų žodyne dar turime ir pasaulėjautą, tai gamtos išgy-venimas, kartais besireiškiantis mene.

Zmogaus moksloose susi-duriame ir su tautine tikrove. Iš esmės mokslai antautiški, galioja visoms tautos besąlygiškai. Kas moksle pasiekia, naudojasi visa žmonių. Besąlygiškai tai galioja gamtos moksluose, bet ir žmogaus (humanitariniuose) moksluose tai galioja. Ir filosofija antautiška. Mokslų antautiškumą rodo jų ati-trukimas nuo pasaulėžiūros. Nors mokslas yra antautiški, bet jie mūsų tautai gyvybinės reikšmės. Mokslas įkyla aukščiausia tautos, bet mokslininkai priklauso vienai ar kitai tautai. Tautinis susipra-timas neįmanomas, tautai sken-dėjant tamsioje.

Intelektualo uždavinys ugdyti tautos santarvę, siekti visuomenės pusiausvyros. Tautinis mūsų stigmatas prasidėjo mūsų grėžimais istorijoje.

Didžiausios istorijos šimtme-čiais, kai buvo ekspansijos laik-metis, bet juose glūdėjo ir pavojus mūsų tautybės jausmui. Stokota tautinio susipratimo, bet ir nebu-vo iš jo jo semtis. Ekspansija Lietuvą tirpė milžiniškuose Rusi-jos plotuose.

Ekspansijos Lietuvą pakeitė unijos diktatūra, kuri irgi nebuvo tautinio ugdymo veiksmu. Uni-versitetai, įsteigti teikė naujų vilčių, bet valstybės žlugimas smaugė ir universiteto plėtotę. Sklido šviesos iš universiteto. Skarga ir kiti kėlė socialines lygy-bės mintis, bet kiek to kas pa-klause? Unijos universitetas negalėjo turėti didelės įtakos, nes unijos diktatūra buvo be lietuviškos šviesos. Vis dėlto Vilniaus uni-versitetas pradėjo savo studijas. Daukantas, Valancius ir kiti, kurie pradėjo vystyti tautinį sąjūdį.

Atskirusioji Lietuvoj pradėjo savo darbą mūsų universitetas, kuris ėmė ugdyti savus intelektualus. Pradėta kurti termi-nija sąvaja kalba. Antrame dešimtmetyje universitetas pasi-pildė savo išugdytomis jėgomis. Mūsų universitetas bent viena studijų karta išugdė gry-nai lietuviškoje dvasioje. Nors ir sunkios okupacijos sąlygose. Vil-niaus universitetas atnešė taipgi didelių laimėjimų. Kalbotyra neutrali, tad ir okupacijoje priau-ginta naujų specialistų šioi srity. Panašiai ir su archeologija. Blo-giau su literatūralogija. Tebėra

pvz. ignoruojamas Dambrauskas, kai kurių kūryba, kaip Baranaus-ko „Kad tu gude nesulauktum“ — amputuojama. Blogiausia su istorija. Iš 8 paskelbtų istorijos disertacijų net 7 paskirtos komunistų partijos istorijos nagri-nėjimams.

Dauguma vadovėlių — vertimai iš rusų kalbos. Dabar visos diser-tacijos turi būti rašomos rusų kalba. Reikia pateikti ir anks-tybesnių raštų vertimus į rusų kalbą. Šiuo atžvilgiu padėtis darosi panaši į unijos laikotarpį. Kuriamas mokslas, bet nebe sava kalba.

Išėjimoje turime daug sąvųjų su moksliniu interesu. Mūsų moksliniai darbai spausdinami įvairiomis kalbomis, panašiai, kaip Lietuvoje. Tai kaina, kurią mokame už emigraciją.

Turime leidinių, turime in-stitucijų, bet stokojaime mokslinio prieauglio. Daugelis renkasi medi-ciną ar techniškus mokslus, kaip užtikrintas profesijas, mažai telinkstant į istoriją ir liti-anistiką.

Moksle stipri specializacija, bet tai nereikia, kad toks asmuo turi būti siauras ir kaip žmogus. Bet tautiniu atžvilgiu atsiranda ir mokyty tamsuolių.

Eugenijus Budrys Kompozicija „Nr. 1“ (iš dailininko emalinės tapybos parodos, iki gruodžio 20 d. vykstančios „Galerijoje“, 744 N. Wells St., Chicagoje).

Išėjimoje dvikalbė karta jau pakeičia vienkalybę. Naujos kar-tos neabeina, išsiskiria tik ne-gausūs paskiri asmenys.

Reikia žmonišką šviesumą su-vokti žmogaus gyvenimo prasmę, nes su tuo siejasi ir tautinis švie-sumas. Materialistinis hedo-nizmas sutampa su materializmu, vedančiu į nulietyvumą, ameri-konėjimą. Svarbu suvokti skir-tumą tarp turėto ir būti. Be šito im-bištis demesys knygai, lietuviš-kam reikalui. Suaukti su tauta, tai

suaukti su tautos istorija ir gai-vinti naujais leidiniais. Šiandien daugiau skiriamas ne kairė ar dešinė, o tamsa ir šviesa. Beprasmiš dalykas bus rūpintis atkūrimu valstybės, nusigrežiant nuo pačios tautos. Kaip intelektualai, turime pareigą mūsų bendruomenėje būti susitarimo puoselėtojais. Tikrovė visada kupina rūpesčių, bet veikla visada optimistiška, viltinga ir ryžtinga. Daugiau tautinio susi-pratimo ir viltingo ryžto!

Juozas Prunskis

Simpoziumui baigiantis ir Lituanistikos katedrai prasidedant

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirm. Vytauto Kamanto žodis baigiamajame Mokslo ir Kūrybos simpoziumo posėdyje lapkričio 29 d. Chicagoje

Netrukus IV-jo Mokslo ir Kūrybos simpoziumo rengė-jai, dalyviai ir svečiai skirsty-simės namo, kiekvienas išsi-nešdamas su savimi patirtus įspūdžius, išgyvenimus, nau-jas idėjas ir mintis ateitčiai.

Prie tų visų jūsų girdėtų idė-jų bei minčių noriu ir aš da-bar šio simpoziumo uždarymo metu pridėti vieną mintį, vie-ną idėją, kuri tampa svarbia realybė mūsų gyvenime.

Turiu kalbėti, kaip lietuviško-ję programoje paskelbta, apie „lietuvių mokslininką savoje visuomenėje“, arba kaip ang-liškai parašyta „Lithuanian Scholar in his Community“. Iš tikrųjų angliškai pavadi-nimas gal tiksliau išreiškia tai, apie ką kalbėsiu, būtent — lietuvių mokslininką savo-jame bendruomenėje.

Pirmiausia kelios definici-jos, kaip suprantu mokslą, mokslininką ir bendruomenę.

Pagal „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“: mokslas yra žinių apie gamtą, visuomenę, teisę, sveikatą, praeitį, litera-tūrą, muziką, tikėjimą, mas-tymą ir kitus dalykus visuma, o taip pat tokių žinių sistemos šaka.

Pagal Australijoje gyvenan-čio dr. Vytauto Donielos api-būdinimą Lietuvių Enciklo-pedijoje, mokslas yra sistemingas ir metodiskas na-grinėjimas viso to, kas gali tapti žmogiškojo pažinimo ob-jektu.

Mokslininkas gi yra kokios nors mokslo srities specialis-tas, atliekantis mokslinio tyri-nėjimo darbą, gilinas kurios nors srities mokslo žinias. Arba trumpai išsireiškus — išsimokalinęs žmogus, daug ži-nantis žmogus.

Lietuvių Enciklopedija api-būdina Bendruomenę, kaip „žmonių grupę, turinčią tam tikras institucijas, jungiamą bendros grupės narių patir-ties, tarpusavio priklausomy-bės ir pajėgią ją stiprinti bei palaikyti“. Tuo pačiu metu Bendruomenė priklauso ir didesniai socialiniam jun-

giniui, būtent — tautai.

Šiandien suprantam Lietu-vių Bendruomenę kaip lie-tuvišką šeimą, jungiančią iš-ėjimo lietuvių bendriems tikslams — išlaikyti lietu-vys idėjas ir mintis ateitčiai, ugdyti tautinį sąmonin-gumą ir padėti pavergtai lie-tuvių tautos daliai atgauti laisvę ir valstybinę Lietuvos nepriklausomybę.

Buvimas mokslininku jo arba jos iš Lietuvių Bendruo-menės neišskiria, neišjunga, bet priešingai — mokslininkui uždėda daugiau pareigų ir skir-tia didesnę atsakomybę, nes jis turi daugiau talentų, geresnį intelektualinį pasiruošimą gyvenimui, dažnai patoges-nes ir pelningesnes pra-gyvenimo sąlygas negu dau-gelis kitų tautiečių.

Mokslininkas savo darbu, raštais, kūryba bei kitokiais pasiekimais turi didelę įtaką tikslams, ne tik lietuviams. Savo gyvenamoje aplinkoje,

gyvenamajame krašte ir daž-nai net ir tarptautiniame gy-venime.

Apie lietuvių mokslininką ir jo santykius su visuomene, ar-ba bendruomene, jau prieš 12-ka metų kalbėjo vienas iš pirmojo Mokslo ir Kūrybos simpoziumo iniciatorių ir ren-gėjų, tuometinis JAV Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Bronius Nainys, kuris tada pirmojo simpoziumo uždary-mo metu taip sakė: „Verčiame vėl vieną prirašytą istorijos la-pą tiesos ir teisingumo ieškoji-mo kelyje, siekiant laisvės gy-venti taip, kaip reikalauja pati žmogaus prigimtis ir ten, kur pasirenka pats žmogus savo laisva valia...“

Simpoziumas vien į pro-gramos rėmus sutraukė 59 pa-cius pajėgiausius mokslinin-kus ir profesionalus, o suinteresuota visuomenė per-pildė paskaitų bei forumų sa-las.

Konstruktiva

Nuotrauka Jurgio A. Anyso

Bernardas Brazdžionis

DERLIAUS HIMNAS

Antikinė strofa

*Alpdamas pumpuras kyla į saulę,
Užganą daro dangus, ir ištryškęs
Žaibas iš budincio dievo rūstybės
Perskelia širdį*

*Žemės. Laukai šviesų raštą išvydę,
Škaito jo žodžių palaimintą lietų,
Ir, kaip keleivis pas užmirštą kapą,
Verkia sapnuodamas tolimą sapną
Ilgesio vynes.*

*Pilkitės, pilkitės, sodai, po saują,
Pilkitės, žuoluo šaknys, po gelmę,
Pilkitės, marios, po degančią upę
Amžių jaunystės.*

*Imkite, dienos, jūs, seserys džiaugsmo,
Imkite, naktys, jūs, motinos meilės,
Imkit, šilti vakarai, dievo duotą
Vasaros turtą.*

*Valandos, rožių žiedais pasipuošę,
Neša mūsų, kaip išganymo viltį,
Mirusių mirčių ir naujų gyvybę
Rudenio grūdą.*

KRIVULĖ

*Aš amžinai regiu tave, didžioji
Aukštų padangių šiaurės melsvuma,
Su pumpurais pabudusių pagojiu
Ir su rudens paukščių paskutiniu juo
Nešu tau džiaugsmo dainą, kai žiema.*

*Aš vėl šaukiu tave, o amžių upę,
Kad neštum tu, suskaldžiusi, ledus,
Ir kad ūkai, tėvų sodybą supę,
Pakiltų... Ir kad sūnūs nesuklupę
Krantan išneštų kritusių vardus.*

*Aš būsiu vis tavų, o žeme, gyvas,
Ir tavijje tava giesmė, tauta,
Ir tavo laimės atgarsis ankstyvas,
Ir tavo skausmo veliūmas vėlyvas,
Mirty — gyvenimo krivulė iškelta.*

(Iš „Vidudienio sodų“)

simas savoje bendruomenėje.

Gal reikėtų atsakymo ieško-ti, žvelgiant į simpoziumo tiks-lus. Kaip šių metų kovo mėne-sio „Pasaulio lietuvių“ rašoma ir kaip simpoziumo or-ganizatoriai ir jų pirmininkas Juozas Rimkevičius anks-tyvesniuose savo pranešimuose skelbė, kad IV-tojo Mokslo ir Kūrybos simpoziumo tiks-las yra: „Susipažinti mokslo darbuotojams tarpusavyje, Gal reikėtų atsakymo ieško-ti, žvelgiant į simpoziumo tiks-lus. Kaip šių metų kovo mėne-sio „Pasaulio lietuvių“ rašoma ir kaip simpoziumo or-ganizatoriai ir jų pirmininkas Juozas Rimkevičius anks-tyvesniuose savo pranešimuose skelbė, kad IV-tojo Mokslo ir Kūrybos simpoziumo tiks-las yra: „Susipažinti mokslo darbuotojams tarpusavyje,

Prieš mėnesį laiko spalio mėnesio „Pasaulio lietuvių“ išspausdintame pokalbyje mokslinės programos komi-teto pirmininkas dr. Pranas Zundė taip apibūdino šio sim-poziumo tikslą: „Kiekvienas lietuviškas renginys — ar tai dainų ir šokių šventė, suka-ties minėjimas, sporto rungty-nės, meno paroda, skautų su-eiga ar jaunimo stovykla — padeda mums, išėjimams, išlikti lietuviams. O tai yra mūsų, kaip lietuvių tautos dalies, svarbiausias tikslas. Juo dau-giau tokių renginių ir juo įvai-resni jie yra savo pobūdžiu, juo plačiau jie apima mūsų kultūrinius, profesinio, socia-linio ir kitas gyvenimo sritis, tuo reikšmingesnis ir didesnis jų suvestinis poveikis mūsų tautinei bendruomenei. Ta prasme vertintini ir kultūros, ir meno simpoziumai. Zino-ma, kiekvienas renginys pri-sideda prie bendro siekio savo savitu įnašu. Simpoziumo savitas įnašas — mokslo ir kū-rybos reikšmės tautinių verty-bių sankaupoje iškelimas, pasidalinimas mokslinio ir kūrybinio darbo patirtimi ir ieškojimais“.

Esu įsitikinęs, kad visi minėtieji tikslai šiame sim-poziume buvo pilnai pasiekti,

būtent, kad mokslo darbuo-tojai vėl tarpusavyje susitiko ir susipažino, pasidalino savo žiniomis, patyrimais ir kūry-ba, jų klausėsi bei juos matė gausi lietuviškoji bendruo-menė. Visa tai kėlė džiauge-mą ir pasididžiavimą mums visiems, matantiems ir girdin-tiems toki gausių lietuvių inte-ligentių būrį.

Kaip paskutinis šio simpo-ziumo kalbėtojas, noriu dabar visiems mums priminti vieną mintį, vieną idėją, kuri buvo pačių mokslininkų ir kūrėjų iškelta, diskutuota ir pateikta kaip graži svajonė ir ateities vizija pirmuosiuose Mokslo ir Kūrybos simpoziumuose. Ta svajonė šiandien tampa reali-ber ir ta vizija tampa gyveni-mu, jungianti lietuvių mok-slininką ir Lietuvių Bendruomenę tampa realia tarpusavio ryšiais. Tai yra amžinos Lituanistikos kated-ros įsteigimas Šiaurės Ameri-kos universitete.

Lituanistikos katedros įstei-gimo užuominos ir diskusijos buvo jau pirmuose Mokslo ir Kūrybos simpoziumuose, vė-liau kelerius metus tęstos privačiuose mokslininkų pokal-biuose ir susibūrimuose. Pagaliau 1978 metais Pasau-lio Lietuvių Bendruomenės sei-me Toronte prof. dr. Rimvydas Šilbajoris, dabartinis Lituanistikos instituto pir-mininkas, savo gražioje ir ge-roje kalboje vykusiai ir įti-kinančiai kėlė lituanistikos katedros išėjimoje reikalin-gumą. Seimas pritarė jo min-tims, nutarė ir įpareigojo Pasaulio Lietuvių Bendruo-menės valdybą rūpintis litua-nistikos katedros steigimu. Tą nutarimą vykdydama, PLB valdyba trejus metus katedros reikalą rūpestingai studijavo, tyrė, tarėsi su akademikais ir galutinai nutarė Lituanis-tikos katedrą steigti Illinojaus universitete, Chicagoje.

Pacios Lituanistikos kated-

(Nukelta į 4 psl.)

Kai dangus priartėja prie žemės

Vinco Krėvės „Raganius“ Mokslo ir Kūrybos simpoziumo scenoje

Kai atėjo mintis į Ketvirtąjį Mokslo ir Kūrybos simpoziumo rėmus įtraukti ir lietuvių autoriaus sceninį pastatymą, buvo gerai sugalvota. Ir pasirinkimas buvo geras: Vinco Krėvės „Raganius“. Priglaustas prie oficialiosios literatūros premijos įteikimo išlaidoms, vaidinimas penktadienio vakarą (lapkričio 27 d.) padarė išskirtinę ir labai prasmingą simpoziumo atrakciją. Vakaras vėlgi palidijo mūsų publikos teatrinį troškulį: didžioji Jaunimo centro salė ir balkonas Chicagoje buvo žiūrovų sausakimšai kupini.

Ir tai, ką išvydome scenoje, gerokai apžiovė trafarietinius priekaištus, kad mums, girdi, trūksta įspūdingų sceninių veiklų. Tikriausiai turbūt galėtume sakyti, kad ne veiklų mums trūksta, o trūksta visa dvasia ir kūno teatriniam darbui pasižventusių žmonių, tokių kaip Jonas Kelečius. Veikalų pakanka, reikia tik įžvalgos akies pasirinkimui ir teatro labui savo žmogiškąjį užmirstančios kūrybinės aistros. Dievuliai mano, kokios spektaklinės galimybės per visą mūsų literatūrą nuo Kristijono Donelaičio iki pat mūsų laikų: ir dramine forma parašytų veiklų, ir sceninio apipavidalinimo besiprasančių prozos ir poezijos gabalų! Juk kadaise toje pačioje Chicago scenoje triumfavo ir Donelaičio „Metai“. Nepamirštama pasiliko to paties Jono Kelečiaus ir Leono Barausko suvaidinta Antano Vaičiulio „Uodo“ pasaka. Kūrybingi režisieriai ir aktoriai galėtų parengti užburiančius spektaklius ir iš Zemaiteš „Petro Kurlio“, ir iš Vaizganto „Dėdžių ir dėdinių“, ir iš Vienuolio legendų bei novelių, ir iš Vinco Ramono, ir iš Pulgio Andriūšio atitinkamų puslapių, nekalbant jau apie visą mūsų grynąją dramaturgiją, taip lengvai ranka pasiekiamą.

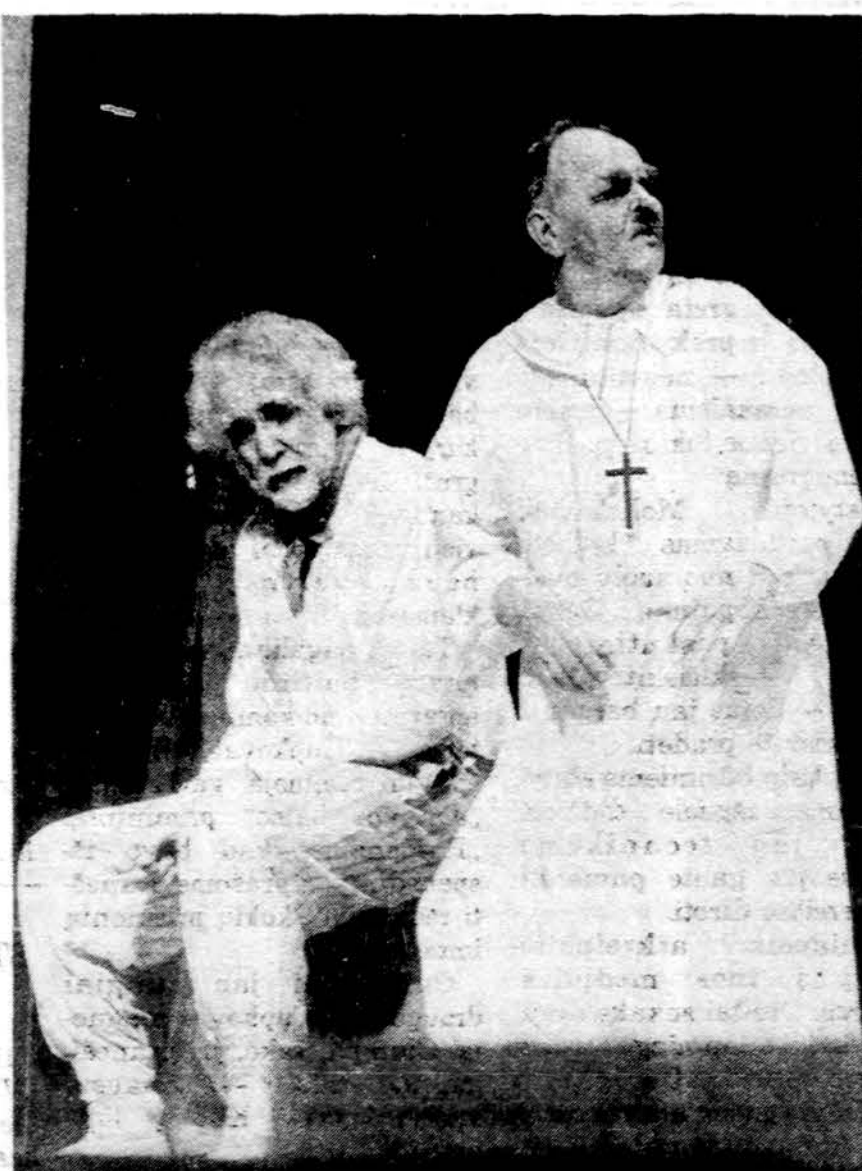
Bet spektaklio stebukliu reikia labai Kelečiaus Jono, reikia dar ir prie Jono, reikia daugiau tokių Jonų. Štai vis dar negalim pamiršti Kelečiaus ir Barausko susibaudėlio dueto. Ir kodėl čia visai ne laiku turėjo išmaitinti nelaukta ir nekviesta aktorė mirtis? Bet ir vėl va — jau puikiai susigiedoję tas pats Jonas Kelečius ir Algimantas Dikinis. Tai, ką matėme simpoziumo dienomis „Raganius“ spektaklyje, vėl suskambo vaidybinio dueto kūrybingu, švari ir neatsiklausomu balsu.

Spektaklis buvo visais atžvilgiais parengtas neatkistina. Publikai tai tuoj pat pastebėjo, vos tik atsikleisus scenos uždangai. Paprastai mūsų auditorija ne taip jau greitai prapliūpti kam nors spontaniškais plovimais. Tačiau šį kartą, praviršus uždangai ir prieš akis atsikleisus begalinė dangaus perspektyva (sukonstruotai čia jau dailininko Jono Kelečiaus), žiūrovai neatlaikė: katučių audra užtelėjo per salę. Žavėjo ir pritaikyta muzika, žavėjo visos dangiškos ir pragariškos šviesos (Vanda Alekniešienė), net ir tas velniukų baletas (Audra Alekniešienė, Vilija Meilytė, Judita Urbaitė). Visi taipgi aiškiai pajuto, ką reiškia klasiko Vinco Krėvės žodis ir frazė, kai ji iš visų pusių būna apžiūrima, pasverta ir perteikta gerų aktorių. Pagaliau ir tos bežodinės vaidinimo vietos, tos jau tik režisieriaus ir aktoriaus su-

riamos tylosios mizanscenos! Nebuvo rankos pajudinimo, nei veido kryptelėjimo, nei žingsnio takto, kurie nebūtų sceninė ir išradinga kūryba. Tai būtų galima labiausiai sakyti apie dviejų pagrindinių rolių atlikėjus: apie Joną Kelečią ir Algimantą Dikinį. Pirma žvilgsniu galėjo atrodyti, kad aktoriams teko tik paprastai, buitiniai ir liaudiniai charakteriai. Bet kiek juose ne vien tik komiško, bet ir liaudies apskritos išminties, to krėviško liežuvingumo, o drauge ir tam tikro katarsinio gaudumo. Aktoriai visus tuos šakotumus meistriskai išpildė ir perdavė su tokiu lengvumu ir įtaiga, jog reikėjo tik grožėtis.

Kelečiui ir Dikiniui puikiai akompanavo ir pasakotoja Jūratė Jakštytė, ir Sv. Petras — Arnoldas Alekna, ir Sv. Mikalojus — Raimundas Korzonas. Spektaklio kostiumai buvo taipgi gana autentiškai išieškoti, akį traukė savo spalvine darna. Tik reikėtų dar pagalvoti, ar Sv. Petrus tik kono kovingo romėnų gladiatoriaus apranga. Palestinoje jis nešiojo tikriausiai paprastą ano meto žvejo drabužį, nukeliavęs į Romą, ten, reikia manyti, dengėsi kasdieniška (ne kariška) miesčio apranga. Negi po to, atsiėdęs danguje, Sv. Petras būtų buvęs įkištas į tokią šarvuotę? Su kuo jis ten ir bekovotų? Gal tik pirmas toks „peštukas“ kaip Gugis ir pasitaikė?

Tad kokios būtų dabar finalinės išvados. Pirmiausia — reikia būtinai „Raganių“ pamatyti ir kitoms lietuvių kolonijoms. Gastrolės turėtų būti įkandamos, nes aktorių neauga, dekoracijos nekompliktuotos. Kai siuntiam net į užjūrus sportininkus ir šokėjus, tai bendruomenės ir aplamai kultūrinio pobūdžio organizacijos neturėtų iš savo

Prie dangaus vartų iškuriuojant. Scena iš Jono Kelečiaus Vinco Krėvės „Raganius“ pastatymo lapkričio 27 d. Jaunimo centro scenoje, Chicago: Jonas Kelečius — Gugis (kairėje) ir jo bendrakišeivis kaimynas Algimantas Dikinis — Kukis.

Nuotrauka Jono Kuprio.

intereso išjungti ir teatro. Štai jis yra, yra ir spektaklis, tik reikia bent dalį gastralinės naštos nuimti nuo pačių teatro pečių. Kai jau nugirdom, jog spektaklį rengiasi parsiskraidinti net Australijai, tai Šiaurės Amerikos lietuvių kolonijoms beveik reikėtų rasti, jeigu „Raganius“ nepasikviestų. Chicagoje spektaklinio vakaro dalį užėmė literatūrinės premijos įteikimo išlaidoms. Norint įsivaikyti Kelečiui prie „Raganių“, prisegti dar ir antrą kurio nors autoriaus gabalą, o gal poezijos ar prozos recitalinį spektaklį. Bet ir ši problema, neabejojant, Jono Kelečiaus, reikalui esant, būtų išspręsta.

O kad šitokie spektakliai neliktų vien tik reti, partididiniai šouai, reikia kurio nors fondo, bendruomenės ar

šiaip kurių nors kultūrinės intencijos organizacijų, kurios laikytų sau privilegiją ir garbę šią ar kitą teatrinių susibaudėlių grupę moraliai ir materialiai paremti, pagloboti. O čia reikia širdies ir kišenės. Tokioje situacijoje jau būtų galima, bent Chicagoje, galvoti ir apie tam tikrą teatrinių testinimų ir pastatymų. Minėtą paskatą suorganizavus ir jai efektyviai veikiant, vaizduojasi, kad Jonas Kelečius, pasirinkęs sau taktininkų, galėtų metiniam sezonui parengti bent dvi-tris teatrines premjeras. O tai gal būtų pradžia to, ko trokštame ir neturime. O būtų, jei tik pirštus pakrūtinume, kaip šį kartą ne tik pirštus pajudino Akademijos skautų sąjūdis, pristatydami Krėvės „Raganių“.

Kazys Bradūnas

Dar apie PEN rezoliuciją Pabaltijo klausimu

Iš Europos gauta patikslintų žinių apie rugsėjo mėnesį Prancūzijoje įvykusiam PEN klubo suvažiavime priimtą rezoliuciją, pasmerkusią kultūros slopinimą ir kultūrinių persekiojimų Pabaltijo valstybėse. Pasirodo, kad prieš rezoliuciją balsavo ne penki centrai, kaip buvo anksčiau pranešta, bet trys — Rytų Vokietiją, Langedokas ir Olandiją. Susilaikė Vengrijos, Bulgarijos, Vietnamo, Skotijos ir Pietų Amerikos egzilių Ispanijoje centrai. Dauguma balsavo už rezoliuciją.

Rezoliucijos priėmimas svarbiame tarptautiniame forume yra didelis laimėjimas. Dar prieš kokių penkerius metus apie ją tebuvo galima tik svajoti. Reikėjo daug pastangų, kantrybės, aiškinimo. Čia daug nusipelnė Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, supratusi PEN suvažiavimų svarbą ir medžiaginiai parėmusi lietuvių delegatų dalyvavimą juose.

LAISKAI LIETUVIAMS, 1981 m. lapkričio mėn., Nr. 10. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuvių jėzuitai. Redaktorius J. Vaisnys, S.J. Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol.

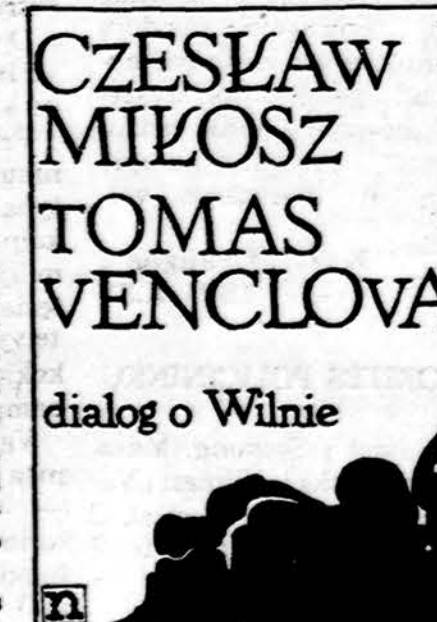
Rašoma apie Adventą, apie Liudą, prisimenamas poetas Vytautas Mačernis, Nijolė rašo iš Sinajaus dykumos, stabeinama prie visuotinio tvano problemos, prie Lietuvių mokslo draugijos Vilniuje ir kt.

KNYGA PIE NUŽUDYTUS ŠAULIUS

Pabaigoje gruodžio mėnesio bus atiduota spaudai knyga apie bolševikų nužudytus šaulius. Kas dar nebūtų atsinešus turimų žinių ar nuotraukų, prašoma nedelsiant siųsti adresu: kun. J. Prunskis, 2606 W. 63 St., Chicago, IL 60629.

ISVĖRTĖ I ANGLŲ KALBA

Nijolė Gražulienė išvertė į anglų kalbą kun. Juozo Prunskio knygą „Bolševikų okupacija Lietuvoje“. Spausdins „Draugo“ spaustuė. Leidžia šauliai.

Czeslavo Miloszo — Tomo Venclovo dialogas išleistas Lenkijoje

Daugelis mūsų skaitytojų žino Czeslavo Miloszo ir Tomo Venclovo dialogą apie Vilnių bei lietuvių-lenkų santykius. Jis išspausdintas „Metmenyse“ (Nr. 38), lenkų „Kultūroje“, taip pat naujojoje Tomo Venclovo knygoje „Lietuva pasaulyje“. Šiomis dienomis dialogas išleistas atskira knyga Lenkijoje. Jį išspausdino nepriklausoma leidykla NOWA. Išaugusi iš savilaidos, ta leidykla šandien veikia visiškai viešai, pateikdama skaitytojams knygas, kurių nepraleidžia oficialioji komunistinė cenzūra. Knygoje įdėtas ir Romo Venclovo eilėraštis „Rozmo-

wa w zime“ (Dialogas žiemą), Miloszo išverstas į lenkų kalbą ir platokai pakomentuotas.

Leidėjai pažymi, kad knyga buvo paravinėjama Lenkijoje po 40 zlotų (jos tiražas jau išpirktas). Dviejų rašytojų pašnekesys apie Vilnių neseniai pasirodė dar dviem kalbom. Švediskai jį išspausdino prestižinis žurnalas „Artes“, leidžiamas Švedų Akademijos (1981, Nr. 3-4). Rusiskai pašnekesys paskelbtas Paryžiaus žurnale „Sintaksis“, kurį redaguoja Andrejus Siniavskis (1981, Nr. 9).

Vytauto Kamanto žodis baigiamajame Mokslo ir Kūrybos simpoziumo posėdy

(Atkelta iš 3 psl.)

ros steigimo reikalu per praėjusius kelerius metus lietuvių spaudoje pasirodė arti 50 straipsnių, vedamųjų ir kitokių informacijų Drauge, Darbininke, Dirvoje, Tėviškės žiburiuose, Ateityje, Akiračiuose, Pasaulio lietuvių ir kitur, tad mokslininkai tikriausiai bent dalį tų straipsnių matė ir skaitė. Pranešus lietuvių bendruomenei apie galutinį nutarimą Lituanistikos katedrą įsteigti Ilinojaus universitete, Chicagoje, spaudoje buvo paskelbtas Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos atsisaukimas, kuris išsamiai kalba apie šios katedros svarbą, tikslus ir jaunimo nuotaikas. Paskaitysiu jį iš šių metų balandžio mėnesio Pasaulio lietuvių:

„Šiais metais lietuvių tauta prisimena įvykius prieš keturiasdešimt metų, kuomet 1941 m. okupantas Lietuvoje pradėjo žiaurią tremimų ir nuomos priespaudos bangą. Tačiau šiandien galime džiaugtis, jog jaunimas Lietuvoje nėra svetimas ne taip jau tolimos, bet vis dėlto už jo pirmųjų ribos esančios praeities įvykiams. Tai liudija ir laisvosios, pagrindinės spaudos gausa, į kurios redagavimą ir leidimą yra įsijungusi jaunoji Lietuvos karta.“

Kai Lietuvoje auga karta, nepažinusi ano meto teroro bangos, tai išvilioje bręsta jauni lietuviai, kurių dauguma nėra matę Lietuvos, nepažinę jos auksinėjimo ir dabartinių vargų, bet nenutraukę su ja dvasinių saitų.

Kaip jaunimas Lietuvoje, taip ir jo bendramiškai išvilioje turi savo darbus ir savo atsakomybes. Jauniems išviliams šiandien rūpi įvairiausiais būdais būti naudingiems lietuvių tautai. Tai stengiamasi daryti politinė, kultūrinė ir visuomeninė veikla, palaikant gyvą lietuvių už Lietuvos ribų ir gyvą viltį pavergtam jaunimui Lietuvoje.

Savo svarba nepakeičiamas rūpestis yra brandinimas jaunų lietuvių mokslininkų, kurie pajęgti tinkamu akademiniu lygiu krauti ir būsimos laisvos ir nepriklausomos Lietuvos kraiti savo mokslinius darbus lietuvių kalbos, literatūros, istorijos, politinių ir kitų mokslų srityse. Galime džiaugtis, jog šiandien tarp išvilių lietuvių jaunimo vis dažniau atsiranda asmenų, norinčių ir siekiančių tai daryti. Išvilių lietuvių jaunimas nesitenkina vidurinės mokyklos lituanistikos žinojimo lygiu: lanko institutus, steigia kursus ir kitokiais būdais angažuoja lituanistikos sritims.

Iš kitos pusės nėra lengva įjungti lituanistikos dalykus į gyvenamojo krašto aukštojo mokslo programas, kurių tikslai ir reikalavimai dažnai skiriasi nuo lituanistikos intereso. Todėl jaunimas sveikina Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, kurios Pentakis seimas 1978 m. Toronte, Kanadoje, ryžosi sukonkretingiau kelerius metus vykusioms privačioms pokalbiams apie nuolatinę pastogę lituanistikai. Toks seimo nutarimas, raginantis „sudaryti sąlygas kuriam nors Šiaurės Amerikos universitete pastoviai lituanistikos katedrai“, buvo seniai lauktas.

Per pastaruosius dvejus metus PLB valdyba tyrinėjo Lituanistikos katedros steigimo galimybes, o 1981 kovo 1 ryšio jį įsteigti. Jaunimas entuziastiškai pritarė šiam sumanymui ir žada visakuriomis priemonėmis jį remti. Jaunimas skatina vi-

sus lietuvių, nepaisant jų amžiaus, gyvenamos vietovės ar ideologinės pakraipos, visomis jėgomis padėti įgyvendinti Lituanistikos katedros idėją.

Katedros įsteigimas padės užtikrinti naujas lituanistikos specialistų katas, o tai bus nepaminomai reikšminga, siekiant lietuvių būsena išvilioje ir nuolatines pagalbos užtikrinimo pavergtajai lietuvių tautos daliai Lietuvoje.

Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos valdyba

1981 m. balandžio mėn.

Taip optimistiškai atsiliepi Amerikoje gimęs ir augęs lietuvių jaunimas pats pirmasis apie Lituanistikos katedrą.

Prieš savaitę, lapkričio 20 dieną, kartu su dr. Antanu Razma mudu pasirašėme sutartį su Ilinojaus universitetu ten steigti amžiną Lituanistikos katedrą su 750.000 dol. fondu. Pats universitetas prie katedros steigimo prisideda su 150.000 dol. suma, o lietuvių dalis yra 600.000 dol. per ateinančius nepilnus šešerius metus, arba po 100.000 dol. per metus.

Pirmieji Lituanistikos katedros mecenatai buvo taip pat jaunimo atstovai, du jauni lietuviai akademikai. Tai Romas ir Emilija Sakadolskiai, dar Toronte po prof. Šilbajorio kalbos paskyrę pirmąją 1000 dol. Antrąjį mecenatą yra Lietuvoje brendusi vyresniosios kartos akademikė — istorikė Alicia Ruytė, jos pagerbimo metu šią vasarą Chicagoje paskyrusi taip pat 1000 dol. (Ji už savaitės ateinančią šeštadienį švenčia savo 79-į gimtadienį).

Prieš pat šio simpoziumo pradžią, Pasaulio ir Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos suvažiavime, į mecenatų eiles viešai įsijungė ir Amerikoje gimę ir subrendę ankstyvesnės lietuvių kartos akademikai Antanas ir Marija Rudžiai, Lituanistikos katedrai paskirdami savo pirmąją tūkstantinę.

Šie trys mecenatai simbolizuoja ryšį tarp mokslininkų ir lietuvių bendruomenės, tarp jaunimo ir vyresniosios kartos, tarp Lietuvoje gimusių ir subrendusių inteligentų ir Amerikos ankstyvesniųjų lietuvių išvilių. Juos jau pasekė ir daugiau asmenų.

Pati Lituanistikos katedra simbolizuoja mūsų meilę lietuvių kalbai, kuri yra mūsų tautinė garbė ir stipriausias tautinės bendruomenės ryšys.

Kas buvo svajonė ir vizija pirmuosius Mokslo ir Kūrybos simpoziumuose, tai šiandien yra jau reali didelio bendro darbo ir ryžto pradžia.

Esu visada dideliai optimistas ir giliai tikiu, kad bendromis mūsų visų — mokslininkų, profesionalų ir domųjų bei darbėčių tautiečių parama ir darbu ši amžina Lituanistikos katedra Ilinojaus universitete Chicagoje švies kaip mokslo židinyje ne tik mums, lietuviams, bet ir visam pasauliui.

Ir sekantiame Mokslo ir Kūrybos V-jame simpoziume 1985 metais čia vietoj manęs, Bendruomenės darbininko, į jus kalbės daug geriau ir gudriau žymus lietuvių mokslininkas — profesorius Lituanistikos katedros vedėjas arba vedėja. Tad skirstykimės su pakilia nuotaika, kad vėl susitikime Penktajame Mokslo ir Kūrybos simpoziume.